

laatste jaren van zijn leven (1811—1815) in imbecilliteit gesleten, trouw opgepast door Mrs. Humphrey.

Er moet hier een enkel woord gesproken worden over het technisch karakter der Engelsche spotprenten van dezen tijd, over hun waarde als grafische kunst. Sommige van Hogarth's biografen hielden het er voor, dat hij zelf geen zeer bekwaam graveur geweest is, de door hem zelf uitgevoerde gravures logenstraffen evenwel deze bewering. Gewoonlijk echter werd het in koper snijden naar zijn schilderijen en teekeningen aan anderen opgedragen. De kopergravure, waarin somtijds geëts werd, was toentertijd het meest gangbare reproductiemiddel. Later, in de 19e eeuw, en wel ongeveer 1840, toen de staalgravure in zwang was, zijn ook veel reproducties in dat procedé naar Hogarth's werken gemaakt. Reeds in zijn eigen tijd vindt men zwarte-kunstprenten, waaronder zeer fraaie, onmiddellijk naar zijn schilderijen vervaardigd.

De prenten van Gillray zijn bijna steeds etsen, doch vertoonen weinig van het karakter daarvan. Ziet men autotype reproducties of ook wel fijne lijnreproducties van deze prenten, dan zou men kunnen denken, dat ze naar potloodteekeningen, of soms ook naar krijtteekeningen waren genomen. De tusschentinten zijn door allerlei puntjes en titteltes verkregen, de ctslijnen, die van nature overal één breedte hebben, zijn hier en daar aangedikt, van de gelegenheid tot het verkrijgen van nuances met het bijten is weinig gebruik gemaakt. Aquatint komt

bij Gillray's prenten zelden voor. Over het algemeen maakt zijn werk den indruk, alsof het hem bij alles om een zakelijke, droge karakteristiek allereerst te doen was, alsof hij in de eerste plaats teekenaar, in de tweede plaats eerst grafisch kunstenaar is geweest. Hoe hij een zeer groote vaardigheid bezat, bewijst het feit, dat hij bijna altijd zijn composities, zonder voorafgaande studies, onmiddellijk op het koper bracht.

De groepsgewijze verdeeling van Gillray's caricaturen valt niet moeilijk. Daar zijn vooreerst de prenten, de binnenlandsche politiek van Groot-Brittannië betreffende, waarin met de reeds besproken onpartijdig-

heid nu eens de Whigs, dan de Tories worden aangevallen, maar Fox en de democratie het veelvuldigst. Dan is er de groote groep, die het koninklijk huis, George II en zijn vrouw, den kroonprins en de andere prinsen bespotten. Een zeer groot aantal van de beste

JAMES GILLRAY. FRENCH LIBERTY AND BRITISH SLAVERY.

prenten betreft de buitenlandsche politiek. Rusland met den gekken Paul I, de Fransche revolutie, Napoleon.

Lord Thurlow, bekend om zijn onkiesche taal, met Warren Hastings, den veelgeprezen maar nog meer gewraakten bedwinger van Indië, op den rug: „Blood on Thunder” is één van de vroegste van Gillray's oorspronkelijke prenten. Burke en Fox, maar evenzeer Pitt en de Duke of Richmond, die de Whigpartij had verlaten, voelden zijn bijtenden spot: één van de beste zijner caricaturen is die van Pitt als giftige paddestoel, maar een ander maal is Fox de verraderlijke licht-toren, die de Franschen den weg wijst